

VIẾT GỬI NHỮNG NGƯỜI BẠN TRẺ VIỆT NAM

Gần đây, tôi có cơ hội theo dõi một cuộc hội thảo khá sôi nổi trên diễn đàn email về sự bất đồng ý kiến của giới trẻ trong cộng đồng Việt Nam đối với thế hệ đi trước, nhất là về việc cộng đồng chúng ta kịch liệt biểu tình bất cứ chuyện gì có liên hệ mơ hồ đến hai chữ “Cộng Sản.” Các bạn trẻ chia sẻ rằng trong khi họ hết lòng ủng hộ các sinh hoạt chống đàn áp, chống bắt công, chống nghèo đói, v.v..., họ vẫn tách mình ra khỏi những sinh hoạt mang tính cách “chống Cộng.” Họ cho rằng lối biểu tình ồn ào, không có gì hơn ngoài khẩu hiệu “đả đảo Cộng Sản”, là một hình thức cực đoan để biểu lộ những hận thù mà cha anh họ còn mang theo sau 30 năm, và nó chỉ nhằm mục đích để hả giận hơn là để đấu tranh.

Có lẽ điều mà các bạn trẻ này chưa ý thức được, là đối với một người đã sống trong chiến tranh, đã mất mát nhiều trong cuộc đời, đã trải qua những gì mà những không ngôn từ trong cuốn sách sử nào có thể diễn tả được, thì danh từ “Cộng Sản” đã trở thành đồng nghĩa với đàn áp, với bắt công, với nghèo khó, v.v... Tôi chợt nảy ra cái ý tưởng rằng trong khi cái hố cách ngăn đang lớn dần giữa hai thế hệ vì tuổi trẻ nghĩ họ không đồng ý với cha anh mình (hay ngược lại), thì thật ra vấn đề không phải là bất đồng ý kiến, mà là chỉ là một sự hiểu lầm làm cho hai bên xa cách nhau. Tôi bắt đầu tìm hiểu thêm xem giả thuyết của mình có đúng phần nào chăng.

Tôi tham dự một buổi hội thảo giữa hai bên mà tôi tạm gọi là “tuổi trẻ” và “người lớn”. Nửa đầu của cuộc gặp gỡ thật ra không hẳn là một cuộc hội thảo, vì chúng tôi chỉ trả lời bốn câu hỏi, không bàn luận về câu trả lời của người khác, không tranh luận qua lại. Bốn câu hỏi đó là: Tôi có định kiến/thành kiến gì về “phe kia”? Tôi có lo sợ gì khi giao tiếp với “phe kia”? Có hy vọng gì? Và tôi sẽ làm gì cụ thể để xóa bỏ sự ngăn cách giữa đôi bên?

Một vòng qua các tham dự viên cho thấy trong khi tuổi trẻ than phiền rằng người lớn cực đoan, hẹp hòi, làm sai cũng không nhận lỗi, và nói nhiều hơn làm, thì người lớn cũng có những phàn nàn của họ, là tuổi trẻ tự cao và đôi khi bất kính với người lớn. Đa số các bạn trẻ chia sẻ rằng rất sợ bị cha mẹ so sánh với người khác, sợ người lớn cho rằng mình không có khả năng, và đôi khi, sợ bị chụp mũ Cộng Sản nếu không cùng quan điểm đấu tranh với người lớn. Trong khi đó, người lớn thì sợ tuổi trẻ khinh thường nếu mình làm sai, và sợ con em mình mất bản sắc Việt Nam hay bị lừa gạt bởi những tuyên truyền Cộng Sản. Tuy nhiên, trả lời câu hỏi thứ ba – câu hỏi về hy vọng – thì cả hai bên đều chia sẻ mong muốn

có thêm những buổi hội thảo tương tự, để hai thế hệ có thể đối thoại một cách cởi mở và hữu hiệu hơn. Những hy vọng khác được nhắc đến gồm có hy vọng các thế hệ có thể ngồi xuống cùng bàn thảo để tìm những phương cách mới mẻ và hiệu quả hơn trong nỗ lực đem tự do cho Việt Nam, và hy vọng tuổi trẻ sẽ tiếp tục công cuộc đấu tranh một khi thế hệ cha anh đã không còn.

Tôi ghi chép đầy 4 trang giấy để cuối cùng nhận ra rằng, đâu đó giữa những thành kiến, lo âu, và hy vọng, chỉ có một sự thật cần được nói lên: Đó là trẻ hay già thì chúng ta cũng mong mỗi một điều là hiểu được người và được người hiểu mình. Dĩ nhiên, giữa hai thế hệ có những bất đồng cần phải vượt qua. Nhưng riêng việc chúng tôi đã ngồi xuống và nói chuyện với nhau ngày hôm ấy, trong căn phòng khoảng 50 người mà không gây bất cứ một chúng căng thẳng nào, nói lên một điều đáng mừng: Những buổi nói chuyện này có thể xảy ra. Và hơn thế nữa, chúng là điều ước muốn của cả thế hệ đi trước lẫn đi sau. Ước muốn tha thiết đến nỗi mọi người đều tự hứa sẽ mang theo không khí hôm đó về với mình, bằng cách học thêm tiếng Việt, hay dành giờ dùng bữa với gia đình, cố gắng kiên nhẫn hơn, lắng nghe nhiều hơn, v.v... - để hiểu nhau hơn, với hy vọng nói nhíp cầu mang hai thế hệ lại gần nhau.

Trong nửa sau của cuộc hội thảo, tôi mạo hiểm nêu hai câu hỏi mà, nếu không có được sự cảm thông từ phần trước, có lẽ tôi sẽ không bao giờ dám hỏi. Câu hỏi thứ nhất là, “Nếu phải chọn chỉ một trong hai, thì họ sẽ đứng vào hàng ngũ ‘chống Cộng Sản’ hay ‘yêu Việt Nam’”? Những “người lớn” không chọn lựa, nhưng họ phân tích cặn kẽ rằng không thể tách rời hai khái niệm “chống Cộng” và “yêu nước.” “Yêu Việt Nam” là gốc rễ của những hoạt động trong cộng đồng, vì yêu Việt Nam nên họ mới chống Cộng Sản. Bằng những kinh nghiệm máu xương, họ thấy được Cộng Sản chính là bất công và đàn áp, là những lý do đã đưa Việt Nam đến hiện trạng hôm nay, và sẽ cản trở Việt Nam mãi mãi không thăng tiến. Đây mới thật sự là lý do người lớn chống Cộng. “Những hận thù đã qua rồi,” họ nói, “tôi có thể sống ở đây, hạnh phúc với những gì tôi đang có, và không bao giờ nghĩ đến những ngày kinh hoàng ấy. Tôi có thể quên đi quá khứ đó. Điều ám ảnh và thúc đẩy tôi đi đấu tranh không phải là quá khứ, mà là mỗi lần nghĩ đến đồng bào mình còn đang sống như thế...” Họ chống Cộng không chỉ để chống Cộng. Họ biểu tình không phải vì còn mang theo những hận thù dĩ vãng. Tôi rất mãn nguyện được nghe chính những người lớn nói rằng đối với họ, những sinh hoạt biểu tình không xuất phát từ mối hận thù Cộng Sản, mà từ tình yêu dân tộc và lòng mong muốn quê hương có một cơ hội để phát triển, để đuổi kịp thế giới đang ngày càng tân tiến.

Tôi tiếp tục với câu hỏi thứ hai: Nếu thật sự mục đích tối hậu của các chú bác là phục hồi Việt Nam, thì các chú bác có nghĩ đến những phương cách tích cực và hữu hiệu hơn là lối biểu tình đả-đảo-Cộng-Sản không? “Tuổi trẻ muốn thì tuổi trẻ có thể làm theo những cách đó,” một người đã trả lời. Riêng phần người lớn, họ sẽ tiếp tục những cuộc biểu tình kiểu này thêm vài năm nữa. Bác lớn tuổi vừa trả lời tôi giải thích rằng trong công cuộc này chúng ta cần chinh phục càng nhiều người càng tốt, bằng nhiều cách thức khác nhau. Thế hệ thứ nhất sẽ tiếp tục đấu tranh theo lối biểu tình của họ vì cách đó cũng chinh phục được một số khán giả của nó, nhất là những người còn mang nặng vết thương chiến tranh. Như thế, không có nghĩa họ không hỗ trợ những việc làm của thế hệ thứ hai - vận động chính giới, ứng cử vào chính giới, thực hành những đề án thiện nguyện, và bất cứ công việc nào thích hợp với chúng ta. Trong công cuộc này, có nhiều bình diện đấu tranh thì chúng ta có nhiều cơ hội thành công. Tuổi trẻ sẽ làm những việc mình cho là thích hợp, người lớn làm những việc họ cho là thích hợp.

Đó là một điều chí lý. Tôi nhận thức được rằng tuổi trẻ có thể không đồng ý với những lựa chọn của người lớn, nhưng chúng ta vẫn phải tôn trọng quyền lựa chọn của họ như họ đã tôn trọng quyền lựa chọn của chúng ta. Dù sao đi nữa, hai thế hệ cũng chỉ có một lý tưởng và lý tưởng đó quan trọng hơn những bất đồng nhỏ nhặt trên con đường tranh đấu. Tôi bắt đầu nhìn người lớn như những người đồng chiến tuyến thay vì những người khác thế hệ, và từ đó tôi hiểu họ một cách dễ dàng hơn – hình như cái khoảng cách tuổi tác giữa họ và tôi rút ngắn một cách lạ thường, và sự thông cảm giữa người với người lại tăng lên thật nhiều.

Trước khi rời khỏi căn phòng ngày hôm đó, tôi nói với những người lớn rằng cách biểu tình của họ đã gây hiểu lầm cho tuổi trẻ Việt Nam, và có thể cho thế giới tự do nói chung. Tôi đề nghị rằng nếu cần biểu tình, thì nên cố gắng nêu rõ những điều họ chống đối để thế giới hiểu được chính nghĩa của họ. [Ví dụ như “Đả đảo Cộng Sản độc tài” hay “Đả đảo Cộng Sản đàn áp dân chúng” thay vì “Đả đảo Cộng Sản” mà không nêu lý do.] Họ đồng ý. Cũng đã đến lúc tuổi trẻ chúng ta cần lắng nghe để hiểu được những kinh nghiệm cha anh đã trải qua, và hơn nữa, hiểu được những suy nghĩ của họ ngày hôm nay – không nhất thiết phải đồng ý, nhưng chỉ cần cảm thông. Chúng ta đã từng hiểu lầm thái độ chống Cộng của họ đến từ hận thù và quá khứ, trong khi thật sự nó không từ hận thù mà cũng chẳng từ quá khứ. Có lẽ chúng ta cần cố gắng hiểu rõ động lực phía sau những việc làm của thế hệ đi trước, trước khi ngộ nhận họ là “cực đoan” hay “quá khích.”

Cuối cùng thì tôi thấy giả thuyết của mình cũng có phần đúng – giữa hai thế hệ quả thật có sự hiểu lầm, và cần đối thoại để hiểu nhau hơn. Nhưng hơn nữa, họ

cũng cần chấp nhận sự khác biệt của nhau trong quá trình đấu tranh chung. Nếu tất cả chúng ta đừng chú trọng vào những khác biệt trong phương tiện để nhìn thấy những tương đồng trong cứu cánh của chúng ta, nếu người lớn và tuổi trẻ cùng mở rộng tấm lòng đón nhận nhau, thì chắc chắn sẽ có ngày chúng ta vượt qua cái khoảng cách giữa hai thế hệ để trở thành một thực thể duy nhất, là cộng đồng người Việt hải ngoại đoàn kết để đấu tranh, bằng nhiều cách thức, cho một mẫu số chung: đó là quyền bẩm sinh của toàn dân tộc Việt Nam được hoàn trả lại cho họ – cái quyền để sống tự do và tự chủ, sống hạnh phúc và không cần sợ hãi, cái quyền đơn giản để thật sự sống như một con người.

Yen Khanh Vu